

LBRIS

We know
books

Marius MARINESCU

Liliana COJOCARU

**CASA POPORULUI
BLESTEME ȘI MISTERE**

Hoffman

CUPRINS

Cuvânt înainte / 5

Partea I. Blesteme / 17

1. Blestemul Saftei Brâncoveanu / 19
2. Blestemele ctitorilor de biserici și mănăstiri, precum și ale credincioșilor / 42
3. Blestemul lui Vlad Țepeș. Blestemul/jurământul în Evul Mediu. Rolul imprecăției în procedura judiciară. Blestemele familiilor relocate / 66
4. Blestemul ciumaților / 80
5. Blestemul Palatului Parlamentului / 86
6. Blestemul femeilor decedate în urma avorturilor / 91
6. Blestemele iubitorilor de animale măcelărite / 99
8. Blestemul care a adus moartea împăratului Napoleon al III-lea / 123
9. Blestemul care a adus moartea primarului Bucureștiului, Pache Protopopescu / 124
10. Blestemul Sfântului Calinic / 125

Partea a II-a. Mistere / 127

1. Buncărul antiatomic de lux, de 1 miliard euro al președintelui și rețeaua de tuneluri / 129
2. Misterele Bucureștiului subteran medieval / 136
3. Misterele României subterane / 139

Despre autori / 167

Bibliografie / 169

1. *Blestemul Saftei Brâncoveanu*

Marele patriot Nicolae Ceaușescu a construit „Epo-
ca de Aur”, dar a păcătuit și a plătit cu viața. Conducătorii
care i-au urmat când vor plăti?

Soții Ceaușescu au încălcat blestemul Saftei Brâncoveanu dar și porunca a 10-a din Decalog („*Să nu râvnești la bunul altuia!*”) și, în consecință, justiția divină și-a spus cuvântul: aceștia au fost asasinați de semenii lor în data de 25 decembrie 1989, ziua sfântă de Crăciun.

La 14 octombrie 1838, Spitalul Brâncovenesc a fost deschis bolnavilor.

Pentru a marca această ctitorie, Safta Brâncoveanu a comandat o construcție în marmură, pe care a montat-o pe frontispiciul bisericii din incinta spitalului.

Printre altele, aceasta conținea și următorul blestem la adresa celui ce ar îndrăzni să se atingă de construcție. „*Cine va dărâma acest lăcaș de cult și de sănătate să moară în zi de sărbătoare, omorât de semenii săi*”.

De asemenea, Safta Brâncoveanu a scris în testamentul său și un blestem pentru cel care „*va îndrăzni să se atingă în vreun fel*” de ctitoria sa, Spitalul Brâncovenesc, ridicat pentru cei nevoiași: „*nici efortul, nici stăpânirea, nici nimenia din neamul nostru să nu fie volnic să înstrăineze sau să strice vreo parte măcar dintr-însele – Așezămintele Brâncove-*

nești –, fiind pentru pomenirea în veci a sufletelor noastre și a părinților, moșilor și strămoșilor noștri, iar la împotrivire și cel ce va înstrăina și cel ce va strica să fie îndepărtat de fața lui Hristos și socotit în veci de hrăpăritor celor sfinte.”

Aceste testamente exprimau, pe de o parte dorința, iar pe de altă parte porunca donatorilor de a fi păstrată, cu sfințenie, averea acestor Așezăminte, așa cum au fost lăsate posterității.

Coincidență sau nu, soții Ceaușescu au fost uciși de semenii lor în ziua sfântă de Crăciun. Sfârșitul sângeros al acestora, survenit cinci ani mai târziu, a fost atribuit de către mentalitatea populară presupusului blestem lăsat de către fondatoarea Spitalului Brâncovenesc în testamentul său.

„Este o coincidență cel puțin stranie”, declară istoricul Dan Falcan.

Completul de judecată al Tribunalului militar, autointitulat „tribunal al poporului” care a hotărât asasinarea lor prin împușcare a fost constituit din doi judecători militari, coloneii Gică Popa (președinte) și Ioan Nistor, și trei asesori populari, căpitanul Corneliu Sorescu, locotenentul-major Daniel Candrea și locotenentul Ion Zamfir.

În 1984, când a început construirea Palatului Parlamentului, mai multe clădiri din București au fost demolate, printre care și Spitalul Brâncovenesc, situat la Piața Unirii, lângă Hale, deși nu se afla pe ruta Bulevardului Victoria Socialismului. A fost, până în anul 1984, o prezență vie a începuturilor asistenței sociale din țara noastră, a unei activități medicale în care își desfășuraseră profesiunea cei mai devotați medici pe care școala românească de medicină i-a avut și care s-au afirmat pe plan mondial.

Arhitectul Cristian Dicu-Sava care, începând cu anul 1980 a fost director la Proiect SA București, povestește că „într-o vineri, Ceaușescu a hotărât să demoleze Spitalul Brâncovenesc și luni a început demolarea. Era un spital proaspăt renovat, monument istoric, sălile de operație erau de marmură, dar n-a contat”.

Odată cu punerea în aplicare a planurilor faraonice de construire a Centrului civic și a noului bulevard care conducea către acesta, începând din Piața Unirii, construcția spitalului prin amplasamentul său, prin modestia volumetrică și arhitecturală și mai ales prin destinația sa nu era din capul locului pe placul celor doi „mari arhitecți”, care au solicitat proiectanților numeroase studii, machete prin care clădirea spitalului să fie mascată în spatele noilor construcții de locuințe.

Și după cum era suficientă o simplă rotire a brațului către orizont pentru ca un întreg cartier să dispară, tot astfel, încetul cu încetul, deși soarta îi fusese deja hărăzită din primul moment, a început, din ordin, amputarea mai întâi a unei aripi – în primăvara lui 1984 - culminând în final, în decembrie, cu demolarea totală a acestui așezământ spitalicesc.

Centrul Civic prinde a se ridica. Totul e gândit în așa fel încât blocurile să închidă, ca într-un gigant sarcofag, Biserica Domnița Bălașa, monument istoric amenințat, și el, de demolare. Pentru că nu era vizibil din Piața Unirii, lăcașul de cult scapă, dar noile construcții trebuie să-l „pituleze”. Atunci arhitecții au decis să aducă un ultim omagiu Spitalului, într-o vreme în care orice gest, orice șoaptă putea însemna un drum doar dus către beciurile Securității.

La opt metri de gardul bisericii Domnița Bălașa, apare un bloc nou, cel de pe Splai. Cu fața la Dâmbovița, cu spatele la statuia Domniței Bălașa, fiica marelui Constantin Brâncoveanu. Într-un „*lateral*” al acestuia, arhitecții reconstruiesc o mică... bucată (în fapt, un perete) din faimoasa clădire. Parterul și mezaninul blocului preiau motivul brâurilor din cărămidă roșie ce brăzdau fațada fostei unități medicale, faimoasă în toată România. Nimeni nu-și dă seama. Mai mult! Pentru ca totul să semene cu vechiul „Brâncovenesc”, este adăugată și o fereastră cu arcadă deasupra, ce aduce izbitor cu cele ale edificiului demolat! O ultimă reverență făcută Spitalului, ce dănuie și astăzi!..

Este necesar ca astăzi să amintim aceste evenimente, să le prezentăm generațiilor actuale, să le analizăm cauzele, pentru a nu mai face posibilă repetarea lor.

Scurt istoric al Spitalului Brâncovenesc

Povestea Spitalului Brâncovenesc pornește de la dorința lăsată urmașilor de Grigore Brâncoveanu (1767-1832), care a fost ultimul descendent direct din neamul istoric al domnitorului Constantin Brâncoveanu.

Acesta își trecuse în testament ca în București să apară un spital „*sub nume de Brâncovenesc*”. O dorință nobilă, din partea ultimului dintre Brâncoveni, care a fost la viața sa mare ban, mai apoi mare spătar, în 1821 iar în 1827 mare vistier și care s-a remarcat prin caracterul său vizionar, reformator dar și prin înalta educație.

De ridicarea spitalului s-a ocupat soția lui Grigore Brâncoveanu, Safta.

Grigore Brâncoveanu s-a căsătorit cu Elisabeta (alintată Safta sau Săftica) Balș, fiica lui Teodor Balș și Zoe Russet-Rosetti. După moartea lui Grigore, Elisabeta a fost singura persoană trecută în testament, moștenind toată averea sa. În testamentul scris cu 2 ani înainte de moartea sa, Grigore Brâncoveanu scria că va încredința ridicarea unui spital „*prea iubitei mele soții Săftica*”. Acest spital avea să fie „*pentru a sa vecinică pomenire să facă vreun așezământ spre mângâiere celor în dureri și în nevoi*”. (Filip Lupșa, B365.ro/30.01.2023)

După moartea soțului său, Safta a locuit o vreme la Iași, la familia sa, însă după a revenit la București pentru a-și pune ordine în viață și pentru a urma dorința iubitului său soț. Prin urmare, în 1834, ea cumpără un teren în spatele bisericii Bălașa din centrul Bucureștiului, biserică ce a fost inițial ridicată la 1743 de Bălașa și Grigore, fostul ei soț, care erau copiii domnitorului Constantin Brâncoveanu. La 28 august 1835, Safta Brâncoveanu, – fiica Marelui Ban Tudorache Balș și soția Banului Grigore Basarab Brâncoveanu – a semnat contractul de construire a unui spital lângă Biserica Brâncovenească din Capitală.

Contractul includea toate etapele construirii spitalului, care au costat în total 416.690 lei, fiind nevoie de 1.890.000 cărămizi, 330.000 ocale de var, 65.000 „hârdae” de nisip dar și 4.500 de țărugi pentru clădirea prevăzută cu etaj, pod și pivniță.

De asemenea, proiectul spitalului a fost realizat de arhitectul german Josef Hartl, care fusese denumit în 1816 „arhitecton al Poliției”, adică, în limbaj modern, era responsabil de clădirile care se ridicau în București. Planul con-

strucției, realizat în 40 de puncte, a fost respectat la virgulă de arhitect și de echipele de muncitori.

Primul corp conținea șase săli mari, două fiind pentru femei iar patru pentru bărbați, săli în care puteau fi îngrijiți 60 de pacienți și care conțineau atât bucătărie cât și spălătorie. Lucrarea a fost încheiată la finalul lunii noiembrie 1837.

Inaugurarea spitalului a fost o ceremonie fastuoasă, ce a avut loc la 14 octombrie 1838, profesorul Iosif Gentilie scriind cu această ocazie că „*într-această zi s-a consfințit Spitalul Brâncovenesc, unul din cele mai frumoase și mai înzestrate din câte are România până acum*”.

În rotonda de la intrarea principală a Spitalului Brâncovenesc se aflau două inscripții dăltuite în marmură albă, dispuse în partea dreaptă și stângă.

Acestea au fost executate în anul 1837, la comanda prințesei Safta Brâncoveanu. Ambele plăci au dimensiunea de 200×112 cm., cu litera de 3,5 cm., în relief, într-un câmp de 187×101 cm., delimitat de un chenar vegetal.

Textul este scris în limba română cu caractere chirilice. După demolarea stabilimentului medical, înregistrată între decembrie 1984 și februarie 1985, odată cu noua remodelare a Bucureștilor, cele două mari plăci de marmură albă au intrat în patrimoniul Muzeului Municipiului București, care le-a „găzduit” până în anul 2009 în curtea sa, după care au fost integrate în Colecția „Lapidarium” de la Muzeul Palatul Voievodal „Curtea Veche”.

Prima inscripție arată faptul că printre beneficiarii acestui spital „*supt numire de Brâncovenesc*” vor fi bolnavii „*care nu vor pătimi de boli hronice*”, bărbați și femei, corespunzător cu numărul paturilor disponibile, care intrau sub asistența unui doctor recunoscut.

Înzestrarea și organizarea acestui așezământ, cea mai mare inițiativă privată de acest fel din istoria românilor, au fost în întregime opera Saftei Brâncoveanu, prin intermediul a două testamente redactate în decursul anului 1835. Cel dintâi document hotăra înzestrarea spitalului cu mai multe moșii și prăvălii, al căror venit anual se ridica la circa 80.000 de galbeni. De asemenea, era strict oprită înstrăinarea moșiilor Așezământului, chiar de ar fi fost „de înzecit folos”, cât și supunerea acestuia vreunei autorități din afară.

Cel de-al doilea document, intitulat „**Așezământul ocârmuirii din lăuntru a Spitalului meu Brâncovenesc**”, stabilea în detaliu organizarea administrativă a acestuia: astfel, spitalul urma să fie condus de către doi epitropi, aleși de către Eforie, care era formată din mitropolitul țării și doi boieri dintre rudeniile cele mai apropiate ale Brâncovenilor. Între îndatoririle acestora din urmă se numărau cercetarea stării spitalului în fiecare lună, cât și examinarea documentelor privitoare la cheltuieli o dată pe an.

O însemnată responsabilitate revenea atât celor din „*neamul brâncovenesc*”, cât și altor fruntași, aleși în conducerea „*așezământului obștesc*”, cu amenințarea că cei care aduc prejudicii „*vor fi judecați*”.

Tot acest document, întărit prin hrisov de către domnitorul Alexandru Dimitrie Ghica, stabilea necesarul de personal al spitalului, ai cărui angajați urmau să fie numiți de către epitropi. Între aceștia se numărau primul medic român care a slujit într-un spital românesc, Dimitrie Sache-larie, chirurgul Francesco Nisato și ipochirurgul Antonius Mady Hagel. Între datoriile acestora se numărau vizitarea de două ori pe zi a pacienților, prescrierea unei diete potrivite pentru starea acestora și îngrijirea de materialele necesare,

primul instrumentar al așezământului fiind comandat la Paris.

Mai mult, pe una din cele două inscripții ale Spitalului Brâncovenesc, care în prezent se află la Curtea Veche din București, scria că acest spital avea să facă următoarele, **„prin ctitoricesc testament întărit cu hrisov domnesc”**:

„...Să primească totdeauna bolnavi ce nu vor plăti – mi de boale hronice fără deosăbire parte bărbătească și femeiască potrivit cu numărul paturilor (...) să caute bolnavi cu dohtor, gerahi, și cu toată odihna – să fie acest spital pururea numai supt eforia celui după vremi mitropolit al țării fără a să amesteca stăpânirea și fără a fi supus vreodată supt niciun fel de cuvânt la îngrijire streină, sau supt eforia celorlalte spitaluri”.

Safta Brâncoveanu întocmise și un regulament de organizare interioară în care relata „Datoriile dohtorului”: *„Dohtorul va căuta bolnavii cu toată silința și va vizita neapărat de două ori pă zi, dimineața și pă subt seară, le va orându-i în toate zilele dohtoriile și dieta trebuincioasă, scriindu-se de hirurg după a sa dictație în condeca rețetelor și adeverindu-se cu a sa iscălitură (...). Dohtorul când i se va întâmpla neapărata trebuința a lipsi pentru câteva zile mărginite de la Spital, însuș va însărcina alt Dohtor în care va putea ași avea toată încredințarea să-i îplinească toate datoriile sale. La întâmplarea de vre-o epidemie, Dohtorul nu va părăsi Spitalul (...). Va lua în băgare de seamă de se păzește curățenia trebuincioasă, și buna orânduială, și de se caută bolnavi cu silința de către poslusitori lor. Va cerceta hrana ce se dă bolnavilor și darea dohtoriilor, și totdeauna va povățui pă hirurg, și pă ipohirurg, și pă toți poslusitorii bolnavilor ce sunt subt a sa ascultare. Va arăta cele de lipsă și de trebuința Iconomului a le îndeplini; iar pentru vreo deosebită măsură ce se va soco-*

ti folositoare, pentru bolnavi, se va înțelege cu Direcția și cu Eforia. La sfârșitul fiecărui an Doctorul va înfățișa Direcției lista de numărul bolnavilor ce s'au căutat în Spital împărțită după felul boalelor”.

În 1842, spitalul a fost extins cu încă o aripă, iar între 1855 și 1859 a fost realizată o nouă clădire, în paralel cu reparațiile aduse celor deja existente. În 1880, Clădirea este afectată puternic de un incendiu, necesitând reconstrucții timp de 10 ani, între 1880 și 1890. Clădirea capătă o formă de „U”, biserica Domnița Bălașa fiind rezidită în interior. Spitalul avea de 4 ori mai multe paturi, ajungând la impresionanta cifră de 240, standardele medicale fiind la cel mai înalt nivel. Este refăcută și cupola spitalului care acoperea o sală mare în care se aflau busturile lui Grigore Basarab și al Saftei Brâncoveanu. Planșeele din lemn au fost înlocuite cu planșee din beton armat, o premieră în țara noastră, fiind construite noi corpuri de clădire. Aici, profesorul de terapeutică Anibal Theohari demarează primele cercetări științifice de balneologie din România. Prin studii de fiziologie și fiziopatologie, el a reușit să identifice influența apei minerale asupra organismului, astfel că în spital se făceau tratamente hidrominerale pentru boli reumatismale, de stomac, intestine, ficat și rinichi.

În 1903, vechile clădiri ale spitalului au fost demolate, fiind construită în loc o clădire nouă, dar și un pavilion pentru consultații gratuite și un laborator de bacteriologie.

După mai bine de șase decenii, la începutul secolului al XX-lea, în anii 1904-1906, administrația Așezămintelor Brâncovenești, al cărui director era doctorul Constantin Istrati, a hotărât reconstrucția și mărirea spitalului. Cu în-

drumarea și controlul lucrărilor respective a fost însărcinat profesorul inginer inspector general Elie Radu, pe atunci directorul Serviciului de Studii și Construcții din Ministerul Lucrărilor Publice.

Mare promotor al noului material ce apăruse – betonul armat – el hotărăște înlocuirea planșelor de lucru cu planșee de beton armat, atât „în scopul realizării unei mai bine legături și solidarizări a zidurilor clădirii, ce deveneau astfel mai rezistente la acțiunea cutremurelor”, cât și datorită rezistenței lor deosebite la foc.

De altfel, pentru a dovedi valoarea noului material, Elie Radu construiește în septembrie 1903, cu prilejul Expoziției Asociației Române pentru înaintarea și răspândirea științei, o grindă de beton armat, cu deschidere de 8,00 m, care, *„încărcată cu numeroși saci de nisip, a răspândit încredere în acel material în toată capitala și la toți cei ce au venit de mai departe, ca să vadă expoziția organizată.”*

Cercetările pe elementele structurale ale clădirii Spitalului Brâncovenesc au pus în evidență clar siguranța, stabilitatea și durabilitatea ansamblului, care ar fi permis localului o viață de încă o sută de ani.

La vremea respectivă aceste investigații s-au dorit o lecție de istoria construcțiilor, lecție pe care nu mai avem dreptul s-o uităm.

Pe perioada celui de-Al Doilea Război Mondial a funcționat ca spital militar cu 500 de paturi.

După război, Regele Mihai al României a restabilit autonomia Spitalului Brâncovenesc, în organizarea căruia Regele Carol al II-lea intervenise după reforma agrară din 1921. În anul 1946, Guvernul Petru Groza îl trece în proprietatea statului. În anul 1949, la spitalul Brâncovenesc a